سخن سردبیر

Editorial

مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دوره دوازدهم، اردیبهشت ۱۳۹۲، ۸۸-۸۷

چگونه مقالات مروری منظم و فرا تحلیل‌ها را گزارش کنیم

How to report systematic reviews and meta-analyses

محسن رضائیان[۱]

M. Rezaeian

تعداد مقالات پژوهشی اصیل که در حوزه‌های گوناگون معرفت بشری و به‌ویژه در حوزه سلامت به رشته تحریر در می‌آیند، با سرعت شتابانی افزایش می‌یابند. برای نمونه فقط برآورد می‌گردد که موتور جستجوی مدلاین MEDLINE سالانه حدود ۶۰۰۰۰۰ مقاله جدید را نمایه می‌کند. از همین رو، برای متخصصان یک رشته خاص، مطالعه و جمع‌بندی همه مقالات منتشر شده در حوزه تخصصیشان کاری بسیار دشوار می‌باشد [۱]. در پاسخ به این نیاز مهم، دانشمندان، مطالعات مروری منظم (Systematic review studies) و فرا تحلیل‌ها (Meta-analyses) را طراحی نموده‌اند. در این نوع مطالعات، گروه تحقیق نسبت به تدوین یک پروتکل، بر اساس یک سؤال مشخص اقدام می‌نمایند که در آن، به دقت چگونگی جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و جمع‌بندی مقالات در یک قلمرو خاص از دانش بشری مشخص شده است. در صورتی که جمع‌بندی نتایج به صورت کیفی (Qualitative) گزارش گردد، نوع مطالعه مروری منظم و در صورتی‌که جمع‌بندی نتایج به صورت کمّی (Quantitative) گزارش گردد، نوع مطالعه فراتحلیل خواهد بود [۲].

مطالعات مروری منظم و فرا تحلیل‌ها نیز ممکن است، مانند هر نوع طراحی مطالعه دیگر به شکلی ضعیف طراحی و اجرا شوند، لذا دستورالعمل‌های خاصی برای چگونگی گزارش چنین مطالعاتی در نظر گرفته شده است. برای نمونه، در سال ۱۹۹۶ میلادی یک گروه بین‌المللی از دانشمندان، دستورالعملی را برای گزارش فراتحلیل‌ها طراحی نمودند که به‌عنوان بیانیه کواروم [(Quality of Reporting of Meta-analyses) (QuoRom Statement)] شناخته شد [۳]. این بیانیه فقط مختص چگونگی گزارش یک فراتحلیل به عمل آمده بر روی کارآزمایی‌های تصادفی شاهددار (Randomized Controlled Trials) تهیه شده بود. از همین رو، بازنگری این بیانیه به ویژه به منظور در بر گرفتن مطالعات مروری منظم ضروری بود. از همین رو، گروهی از دانشمندان متخصص فعالیت خود را بر روی بیانیه کواروم متمرکز نموده و نتایج کار خود را در سال ۲۰۰۹ میلادی با عنوان بیانیه پریزما [(Performed Reporting Items for Systematic reviews and Meta-analyses) (PRISMA Statement)]

۱- استاد گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۳۴۰۰۳، دورنگار: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

منتشر نمودند [۵-۴]. از خصوصیات بیانیه جدید آن است که در آن علاوه بر فراتحلیل‌ها، چگونگی گزارش استاندارد مطالعات مروری منظم نیز در نظر گرفته شده است. همچنین، اگر چه مرکز تمرکز این بیانیه نیز بر روی جمع‌بندی کارآزمایی‌های تصادفی شده شاهددار می‌باشد، اما تدوین‌کنندگان این بیانیه معتقدند که می‌توان آن را برای جمع‌بندی سایر مطالعات نیز بکار برد.

بیانیه پریزما دارای یک چک لیست ۲۷ آیتمی است که در آن چگونگی نگارش عنوان، خلاصه، روش‌ها، نتایج، بحث و حتی منبع تأمین‌کننده بودجه مطالعه مورد سؤال قرار گرفته است. همچنین، این بیانیه دارای یک فلودیاگرام (Flow-diagram) چهار مرحله‌ای است که در آن به دقت چگونگی پیدا کردن، غربالگری، دستیابی به مقالات مرتبط و جمع‌بندی آن‌ها مورد پرسش قرار گرفته است.

با توجه به اینکه انجام مطالعات مروری منظم و فرا تحلیل‌ها [۵] در کشور ما نیز در حال افزایش است و مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان مانند سایر مجلات علوم پزشکی کشور در هر سال تعداد زیادی از این مقالات راجهت چاپ دریافت می‌کند، ضروری است که محققین محترم قبل از انجام هرگونه مطالعه مروری منظم یا فراتحلیل، ازمفاد بیانیه پریزما و کاربرد دقیق آن در طراحی مطالعه خود اطمینان لازم را کسب نمایند تا مقاله حاصل از کار آنها با اقبال در انتشار روبرو گردد. لازم به توضیح است که علاوه بر منابع شماره ۴ و ۵ ذکر شده در این سخن سردبیری که به تشریح بیانیه پریزما می‌پردازد، این بیانیه دارای یک وب سایت مشخص است که در بهار سال ۱۳۹۲ آدرس آن (http//www.prisma-statment.org/) می‌باشد.

References

[1] Chung KC, Shauver MJ. Crafting practice guidelines in the world of evidence-based medicine. *Plast Reconstr Surg* 2009; 124: 1349-54.

[2] Leucht S, Kissling W, Davis JM. How to read and understand and use systematic reviews and meta-analyses. *Acta Psychiatr Scand* 2009; 119(6): 443-50.

[3] Moher D, Cook DJ, Eastwood S, Olkin I, Rennie D. Improving the quality of reporting of meta-analysis of randomized controlled trials: The QUOROM statement. *Lancet* 1994; 354: 1896-900.

[4] Liberati A, Altman DG, Tetzlaff J, Mulrow C, Gøtzsche PC, Ioannidis JP, et al. The PRISMA statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate healthcare interventions: explanation and elaboration. *J Clin Epidemiol* 2009; 62(10): 1-34.

[5] Liberati A, Altman DG, Tetzlaff J, Mulrow C, Gøtzsche PC, Ioannidis JP, et al. Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *BMJ* 2009; 339: b2535.